

Nr 32.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder till stöd åt den svenska fruktodlingen.

(1:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 111 av herrar *Hjalmar Nilsson* och *Ebbe Ohlsson* samt II: 122 av herr *Nilsson* i Bästekille m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t vid tullöverenskommelser ville utsträcka tullen för äpplen att gälla till den 1 april, samt att Kungl. Maj:t måtte vidtaga viss importbegränsning av utländsk frukt.

Beträffande motiveringen för de i motionerna framförda yrkandena får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 122.

Färsk frukt införes till riket årligen i avsevärda kvantiteter. Till belysande härav ha i en vid betänkandet fogad bilaga sammanställts vissa uppgifter över Sveriges införsel av färsk frukt åren 1948—1950. Av dessa uppgifter framgår, bland annat, att hela införseln av färsk frukt år 1948 uppgick till 81 947 ton med ett värde av 67,0 miljoner kronor och år 1950 till 135 863 ton med ett värde av 133,1 miljoner kronor. Den betydande ökning, som nämnda siffror utvisa, avser huvudsakligen införseln av apelsiner och bananer, vilka frukter år 1950 utgjorde de ojämförligt största importartiklarna på området. Den sammanlagda införseln av apelsiner och bananer motsvarade år 1950 efter vikten räknat 77 procent och efter värdet räknat 74 procent av hela införseln av färsk frukt. I fråga om äpplen framgår av de statistiska uppgifterna att införseln åren 1949 och 1950 varit något mindre än år 1948. Införseln år 1950, som uppgick till 14 442 ton, motsvarade 11 procent av hela införseln av färsk frukt och omkring 10 procent av den kvantitet, till vilken den inhemska skörden enligt motionerna uppskattats.

Färska äpplen, päron, bananer, apelsiner och citroner, vilka slag av frukt i förevarande sammanhang torde vara av största intresset, äro belagda med tull i den utsträckning och enligt de grunder, som framgå av nedanstående uppställning:

	tull för 100 kilogram
äpplen:	
under tiden 1—31 januari	10 kronor
» » 1 februari—30 juni	fria
» » 1 juli—31 december	20 kronor

	tull för 100 kilogram
päron:	
under tiden 1 januari—30 juni	fria
» » 1 juli—31 december	20 kronor
bananer	10 kronor
apelsiner	fria
citroner	5 kronor

Nu angivna tullbestämmelser för äpplen, päron, apelsiner och citroner äro bundna genom allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), till vilket Sverige efter tullförhandlingarna i Annecy år 1949 anslutit sig.

Apelsiner, citroner och övriga citrusfrukter kunna numera utan importlicens införas från länder, som tillhöra organisationen OEEC (den s. k. Parisorganisationen). Den färska frukten är emellertid i övrigt underkastad importreglering. Härvid bör särskilt framhållas att regleringen från och med den 1 april 1951 omfattar även bananer, som intill sistnämnda dag voro upptagna å frilista.

Frågan om tullskyddet för den inhemska fruktodlingen behandlades av 1950 års riksdag i anledning av proposition nr 52 angående Sveriges anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), m. m. I sitt betänkande nr 26 hemställde 1950 års bevillningsutskott bl. a. att riksdagen måtte, med bifall till propositionen, såvitt densamma hänvisats till bevillningsutskottet, för sin del godkänna Sveriges anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet enligt det i Annecy upprättade anslutningsprotokollet. I betänkandet anförde utskottet bl. a. följande:

»Vad därefter beträffar de enligt avtalet gjorda tullkoncessionerna är det uppenbart, att dessa begränsa våra möjligheter att med tullar eller liknande avgifter skydda olika grenar av inhemsk produktion. Koncessionerna ha emellertid såvitt utskottet kunnat finna skett med all den varsamhet, som varit förenlig med uppnåendet av förhandlingarnas syfte, och utskottet har med tillfredsställelse funnit, att det varit möjligt att konstruera medgivandena på ett sätt som ger viss rörelsefrihet vid en ur olika synpunkter önskvärd revision av tulltaxan. Uteslutet är givetvis icke att vissa av de lämnade koncessionerna, närmast de ovillkorliga tullnedsättningarna och bland dem av allt att döma främst de som beröra trädgårdsodlingen, kunna komma att förorsaka olägenheter för därav berörda produktionsgrenar. Dessa olägenheter torde emellertid väl uppvägas av de fördelar, särskilt i form av ökade exportmöjligheter, som avtalet otvivelaktigt är ägnat att medföra. I detta sammanhang må jämväl erinras om de möjligheter, som enligt avtalets bestämmelser finnas för revidering av de gjorda koncessionerna, därest detta framdeles skulle visa sig av behovet påkallat.»

Vid betänkandet fanns fogat ett särskilt yttrande av herrar Gustaf Elofsson, Niklasson och Jonsson i Skedsbygd.

Riksdagen biföll utskottets hemställan (r. skr. nr 88).

I de förevarande *motionerna* har anförts i huvudsak följande. Den svenska fruktodlingen hade under senare år utvecklats på sådant sätt, att den numera intoge en framträdande plats inom den svenska livsmedelsproduktionen. Produktionen av frukt hade fått sin mest betydande utbredning inom jordbruksområden, som vore mindre lämpade för krävande spannmålsodlingar. Fruktodlingen hade därför inom dessa trakter utomordentligt stor betydelse som stödodling till jordbruket. År 1948 uppskattade man skörden av äpplen till 100 000 ton, 1950 till 150 000 ton, och 1958 års skörd beräknades komma att uppgå till 300 000 ton. Värdet av 1950 års skörd hade beräknats till 350 miljoner kronor, vilket skulle innebära, att fruktskördens värde skulle komma att uppgå till cirka 700 miljoner kronor i slutet av 1950-talet. Med hänsyn till de stora värden fruktskörden representerade vore det av väsentlig betydelse, att avsättningsfrågan bleve ordnad på ett tillfredsställande sätt. För 1950 hade beräknats att 15 procent av skörden förstörts genom att den fått ligga och ruttna bort. På grund av de nuvarande tullbestämmelsernas utformning torde under goda fruktår importen i stor utsträckning försvåra avsättning av inhemsk frukt på hemmamarknaden. Tullskyddet för äpplen borde omfatta även månaderna februari—mars efter samma grunder som tullen under januari. Med anledning av de avsättningssvårigheter, som förefunnits 1950, torde ett utökat tullskydd för äpplen återigen böra införas.

Den stora import av frukt, bananer m. m. som förekommit under förra året, ungefär 130 000 ton, kunde enligt motionärernas mening ge anledning till överväganden, huruvida icke en begränsning av ifrågavarande import borde införas. Avsättningssvårigheterna vid förra årets fruktskörd torde i icke ringa utsträckning ha berott på den stora importen av utländsk frukt.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit yttranden över *motionerna* av statens jordbruksnämnd och Sveriges lantbruksförbund.

Statens jordbruksnämnd har i sitt yttrande till en början erinrat om att Sverige vid 1949 års tullkonferens i Annecy förpliktat sig att borttaga tullen på äpplen under månaderna februari—juni och att binda gällande tullsatser på varan under övrig tid av året. En ändring härav skulle förutsätta nya tullförhandlingar och torde, för den händelse ett ökat tullskydd påfordrades från svensk sida, icke kunna genomdrivas utan att vitala svenska exportintressen uppgåves.

Nämnden har därjämte framhållit, att en begränsning av importen av citrusfrukter, som — med undantag av importen från Spanien och Israel — skedde nästan uteslutande från länder inom OEEC-blocket, förutsatte, att frilistningen övergaves och frukten åter underkastades generell importreglering. Konsekvenserna av ett sådant steg vore svåra att överblicka, men åtgärden torde enligt de normer efter vilka frilistningsarbetet inom OEEC hittills bedrivits kunna vidtagas endast i samband med en likvärdig frilist-

ning av andra produkter på livsmedelsområdet. En frilistning av viktigare jordbruksprodukter vore nämnden för närvarande icke beredd att förordna.

Importen av bananer hade direkt tjänat viktiga svenska exportintressen, framför allt i Brasilien och Spanien.

I fråga om icke frilistad frukt reglerades importen i stort sett genom kontingenter i bilaterala handelsavtal. De åtaganden, som därvid gjordes från svensk sida, vore resultatet av ingående förhandlingar, vid vilka export- och importintressena å ömse sidor vägdes mot varandra. En begränsning av åtagandet beträffande importen av viss vara innebure därför ofta att angelägna import- eller exportönskemål eftersattes. Det borde emellertid observeras att fastställandet av en importkontingent endast medförde skyldighet för importlandet att medgiva licenser upp till kontingentens kvantitet eller värde; kontingenten innebure däremot icke skyldighet att tillse, att importen under alla förhållanden komme till stånd. Vad särskilt importen av äpplen från Danmark beträffade hade man under hand från dansk sida förklarat sig införstådd med från svensk sida uttryckt önskemål om att import ej skulle ske under de för svensk fruktodling kritiska tiderna i slutet av sommaren och under hösten. Uttryckliga överenskommelser om framflyttande av importen till viss tid under hösten eller vintern hade under det gångna året träffats vid förhandlingar med Italien och Schweiz.

I detta sammanhang kunde vidare framhållas att vederbörande utskott inom OEEC i samband med arbetet för 75-procentig frilistning i fråga om frukten antytt möjligheten till en partiell frilistning, d. v. s. en frilistning gällande endast under viss tid av året.

Jordbruksnämnden har slutligen uttalat, att möjligheterna att på annat sätt än som angivits framtvinga en begränsning av importen under den egentliga säsongen för inhemsk frukt enligt nämndens uppfattning för närvarande vore relativt små.

Sveriges lantbruksförbund har anfört, att de senaste årens kraftiga utökning av den inhemska odlingen av såväl frukt som andra trädgårdsprodukter givit förbundet anledning att uppmärksamma de svårigheter rörande avsättningen för dessa produkter, som inom de allra närmaste åren torde vara att emotse och som för övrigt redan innevarande säsong kunnat iakttagas. Vissa undersökningar, som med anledning härav inom förbundet ägt rum, hade givit vid handen, att många för närvarande ovissa faktorer funnes, när det gällde att bedöma den inhemska odlingens behov av skydd och stöd och de lämpligaste formerna härför. Det vore även att märka att Sverige genom internationella överenskommelser tills vidare vore bundet beträffande såväl tullsatserna som möjligheterna till handelsregleringar. Förbundet vore fördenskull av den uppfattningen, att en närmare utredning rörande odlingen och dess avsättningsförhållanden vore erforderlig, innan några enstaka och därjämte till sin allmänna konsekvens så svårbedömbara åtgärder som de i motionerna föreslagna vidtoges och förordades, att en sådan utredning komme till stånd genom statsmakternas försorg. Det vore emellertid av vikt att myndigheterna icke gjorde sådana åtaganden och ut-

fästelser i fråga om tullar och importregleringar, som sedermera kunde förhindra eller försvåra genomförandet av de åtgärder, som en dylik utredning kunde komma att föreslå.

Utskottet. Såsom i motionerna framhållits har den inhemska fruktodlingen utvecklats till en för vårt folkhushåll mycket betydelsefull näringsgren. Under de senaste åren har ytterligare ett stort antal fruktträd planterats, och dessa nyplanteringar komma uppenbarligen att med tiden medföra en avsevärd ökning av den inhemska fruktskörden. Enligt vad som framgår av de statistiska uppgifter, som återfinnas i den vid detta betänkande fogade bilagan, förekommer även en betydande införsel till riket av färsk frukt, och denna införsel är utan tvivel ägnad att försvåra avsättningen av den svenska frukten. Såsom motionärerna antytt har den rika skörden av äpplen under år 1950 icke kunnat i sin helhet avsättas, utan stora kvantiteter ha gått till spillo. Utskottet finner det därför vara förklarligt, att de inhemska odlarna hysa oro för framtiden och att krav framkommit om att åtgärder måtte vidtagas från det allmännas sida till stöd och skydd för ifrågavarande näringsgren.

Såsom av den tidigare lämnade redogörelsen framgår har frågan om det tullskydd, som erfordras för upprätthållandet av den inhemska fruktodlingen, behandlats av 1950 års riksdag i samband med att riksdagen för sin del godkände Sveriges anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet (GATT). Genom nämnda avtal ha de tullbestämmelser som för närvarande gälla beträffande frukt i stor utsträckning bundits i förhållande till andra länder. Vidtagandet av åtgärder i syfte att uppnå en höjning av det nuvarande tullskyddet skulle därför — liksom även en skärpning av importregleringen — otvivelaktigt komma att medföra stora svårigheter av handelspolitisk natur. I detta sammanhang är även att märka att det icke varit möjligt att vid GATT-förhandlingarna medgiva några mera betydande tullnedsättningar för andra varor inom jordbruksområdet än för vissa frukter och trädgårdsprodukter samt att några sådana tullmedgivanden ej heller numera kunna ifrågakomma.

Den utredning, som ifrågasatts i lantbruksförbundets yttrande, skulle avse såväl fruktodlingens förutsättningar och omfattning som dess avsättningsförhållanden. En sådan utredning torde kunna bliva av stort värde; det torde emellertid icke närmast ankomma på bevillningsutskottet att föreslå åtgärder härutinnan, utan synes frågan härom böra prövas i annan ordning. Utskottet vill dock som sin mening uttala, att stora fördelar för producenterna kunna vinnas genom upprättandet av en modern och effektiv organisation för avsättning av den inhemska fruktskörden. Slutligen vill utskottet erinra om de vid årets riksdag väckta till jordbruksutskottet hänvisade motionerna I: 113 och II: 123, i vilka hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte, för ernående av en ökad fruktkonsumtion i Norrland, bevilja fraktlinndring för färsk frukt till nämnda del av landet.

Ehuru utskottet väl förstår de motiv, som föranlett kravet på ökat skydd från statsmakternas sida för den svenska fruktodlingen, finner utskottet sig med hänsyn till vad ovan anförts böra hemställa,

att de likalydande motionerna I: 111 av herrar Hjalmar Nilsson och Ebbe Ohlsson samt II: 122 av herr Nilsson i Båstekille m. fl. om vissa åtgärder till stöd åt den svenska fruktodlingen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 april 1951.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Gustaf Elofsson, Velander, Petrén, Falk, Ramberg, Niklasson, Einar Eriksson och Ebbe Ohlsson samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Sandberg, Björklund, Orgård, Nilsson i Kristinehamn, Vigelsbo, Brandt, Gunnarsson, Strandh och Nilsson i Svalöv.

Reservat ion

av herrar *Gustaf Elofsson, Velander, Niklasson, Ebbe Ohlsson, Vigelsbo* och *Nilsson* i Svalöv, vilka — under åberopande av de likalydande motionerna I: 111 av herrar Hjalmar Nilsson och Ebbe Ohlsson samt II: 122 av herr Nilsson i Båstekille m. fl. ävensom med hänvisning till innehållet i det av Sveriges lantbruksförbund till utskottet avgivna yttrandet i ärendet — ansett, att utskottet bort hemställa

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning rörande de åtgärder i form av ytterligare tullskydd m. m., som böra vidtagas för den svenska fruktodlingens stödjande samt framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Bilaga.

Sveriges införsel av färsk frukt åren 1948—1950.

Varuslag	1948		1949		1950	
	ton	1 000 kr.	ton	1 000 kr.	ton	1 000 kr
Äpplen	16 446	13 432	13 453	11 965	14 442	13 108
Päron	4 676	4 582	3 657	3 398	4 618	5 102
Bananer	6 444	6 886	5 355	5 699	30 074	27 797
Apelsiner	44 268	31 602	62 951	53 392	74 684	71 114
Citroner	5 180	3 255	4 702	3 658	4 291	3 658
Andra frukter	4 933	7 289	5 865	8 821	7 754	12 326
Summa	81 947	67 046	95 983	86 933	185 863	183 105

Införseln av färska äpplen månadsvis åren 1948—1950.

Månad	1948		1949		1950	
	ton	1 000 kr.	ton	1 000 kr.	ton	1 000 kr.
Januari	1 522	1 101	2 045	1 656	2 470	2 045
Februari	384	279	606	490	1 738	1 363
Mars	1 961	1 457	94	84	1 261	1 079
April	4 362	3 273	145	146	781	667
Maj	2 447	2 331	1 444	1 381	3 188	3 052
Juni	2 989	2 788	4 574	4 292	3 424	3 399
Juli	277	270	658	611	1 409	1 403
Augusti	0	0	0	0	70	73
September	30	27	0	0	—	—
Oktober	436	328	118	90	—	—
November	1 064	832	1 654	1 418	32	8
December	982	741	2 152	1 819	69	19